

УДК: 94(47+57+581):355.244.1:355.48 «1979/1989»

DOI: 10.26661/swfh-2019-52-043

Антирадянська діяльність ЗЧ ОУН в афганській війні (1979 – 1989)

Я.М. Антонюк

*Галузевий державний архів Служби безпеки України,
history.volyn@gmail.com*

Ключові слова: Афганістан, моджахеда, радянські солдати, ЗЧ ОУН, АБН, «Шлях Перемоги», пропаганда, мітинги, листівки, прес-конференція.

У статті проаналізовано антирадянські заходи Закордонних частин Організації українських націоналістів (далі – ЗЧ ОУН) під час афганської війни 1979 – 1989 рр. Доведено, що свою діяльність вони проводили, переважно, через Антибільшовицький блок народів (далі – АБН). Уся вона відбувалася виключно в руслі пропагандистської роботи. З'ясовано, що головними методами діяльності стало проведення різноманітних публічних заходів. Їх метою було привернення уваги західного суспільства до агресії Радянського союзу в Афганістані. Водночас ЗЧ ОУН активно висвітлювала згадану тематику в своїй газеті «Шлях Перемоги». Радянських вояків, особливо українського походження, ЗЧ ОУН вважала своїми потенційними союзниками. Спеціально для них було виготовлено листівки, які передали моджахедам. Поразку Радянського союзу в Афганістані оунівці сприйняли як ознаку занепаду імперії та шанс на здобуття Україною незалежності.

Anti-Soviet Activity of ZCh OUN in Soviet-Afghan War (1979 – 1989)

Ya. Antoniuk

Branch State Archive of the Security Service of Ukraine

Key words: Afghanistan, Mujahideen, Soviet soldiers, ZCh OUN, ABN, «Path of Victory», propaganda, rallies, leaflets, press conference.

The article analyzes anti-Soviet activity of the Foreign Units of the Organization of Ukrainian Nationalists (hereinafter referred to as the ZCh OUN) during the Soviet-Afghan War period of 1979 – 1989. It is proved that their activities were predominantly conducted by means of the Anti-Bilshovyk Bloc of Nations (hereinafter – ABN). All of the activities occurred solely in the context of propaganda. The newspaper ZCh OUN «Path of Victory» published articles devoted to the topics of the Soviet-Afghan War almost on a weekly basis. In that case, the materials of Ukrainian diaspora authors were actively supplemented with translations from the Western journalists reports. The articles emphasized the unjustified aggression against the sovereign state, genocide of the entire nation and the persistent struggle of the rebels with a much stronger enemy. The other argument was that the mentioned war was totally unnecessary for Ukrainians. Many young boys had been severely mutilated and died in distant Afghanistan, defending the incomprehensible interests of their actual oppressor. The content was similar to the leaflets created by the ZCh OUN for the Soviet soldiers, written mainly in the Ukrainian language. Those leaflets appealed to soldiers to fight for the freedom of their own state. They recalled the Holodomor and the Ukrainian liberation struggle. They also drew attention to the paradoxical situation when Moscow destroys Ukrainians by Russification and at the same time uses them to enslave other nations.

Another focus of the ZCh OUN activity in the conditions of the Soviet-Afghan War was the organization of various rallies, conferences, councils and negotiations. The purpose of those public events was to concentrate on the Soviet-Afghan War problem and attract attention of the Ukrainian diaspora and Western society. The ZCh OUN leaders had consistently emphasized that they are the allies of the Mujahideen. Nevertheless, in fact, their cooperation was limited to the leaflets provision and promises of assistance in establishing the relations with Western politicians.

An important part of the ZCh OUN propaganda activities, in the Soviet-Afghan War circumstances, was the support of the former Soviet soldiers with Ukrainian descent. The ZCh OUN members had been negotiating with

the Afghans the possibility of the soldiers release from the captivity and with Western politicians for providing those soldiers a political asylum. The former Soviet soldiers were involved in speeches at press conferences, filming documentaries and writing propaganda articles.

The withdrawal of the Soviet troops from Afghanistan was perceived by the ZCh OUN as a sign of the empire decay and the chance for Ukraine to gain its independence.

Модерний період української визвольної боротьби на Донбасі, спонукає істориків досліджувати маловідомі події недалекого минулого, які допоможуть краще збагнути сучасність. Однією із таких є діяльність Закордонних частин Організації українських націоналістів (далі – ЗЧ ОУН) та їх міжнародного підрозділу – Антибільшовицького блоку народів (далі – АБН) в афганській війні 1979 – 1989 рр. Розглядаючи сучасну військову термінологію, доволі дивною є ситуація, коли українські вояки, навіть формувань націоналістичного спрямування, користуються радянськими армійськими жаргонізмами 80-х рр. ХХ ст. Чимало з них мають «афганське» походження та побудовані на основі російської мови. Натомість позиція ЗЧ ОУН стосовно «інтернаціональної допомоги афганському народу» досі замовчується.

У контексті цього завдання статті є дослідити місце ЗЧ ОУН та АБН в афганській війні. З'ясувати їх позицію стосовно збройного протистояння Обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані та ісламськими повстанськими загонами моджахедів (радянська назва «душмани», що переводиться з дарі як ворог).

До цього часу не вийшло жодної наукової публікації, яка хоча б опосередковано висвітлювала поставлену у статті проблему. З огляду на це, переважно, дослідження опирається на документи з фонду 16 Галузевого державного архіву Служби безпеки України, а також статті часопису ЗЧ ОУН «Шлях Перемоги» за 1979 – 1989 рр.

Незважаючи на значну територіальну віддаленість України від Афганістану, підпілля ОУН цікавилось подіями в цьому стратегічному регіоні. Так, аналізу політичної ситуації у ньому присвячувалась стаття «Імперіалістична політика Росії в Азії» від 21 серпня 1945 р. [14, арк. 153].

Однак безпосередньо подіями в Афганістані ЗЧ ОУН зацікавилися у 1980-х рр. Підставою цьому була повномасштабна збройна агресія Радянського союзу проти суверенної держави [40, С. 1]. Спільний ворог та аналогії визвольної боротьби в Західній Україні, одразу підштовхнули оунівців до підтримки афганських сил супротиву. Дії Радянського союзу засудив Союз українців Британії (СУБ) [17, арк. 79-80], УНР-рада [18, арк. 85] та

ОУН-соліристів [16, арк. 245-246] та найрішучішу позицію зайняли ЗЧ ОУН.

Спеціально для обговорення цієї події 4 січня 1980 р. в Нью-Йорку відбулася окрема конференція АБН під головуванням Ярослава Стецька. За її результатами президенту США Джеймсу Картеру було відправлено резолюцію із пропозиціями стосовно Радянського союзу: 1) відкликати усіх американських дипломатів, 2) розірвати економічні зв'язки, 3) бойкотувати Олімпійські ігри в Москві, 4) обмежити виїзд туристів, 5) скасувати Сенатом США договору про обмеження стратегічних озброєнь (SALT II), 6) розпочати економічну блокаду СРСР та припинити постачання торговельних кредитів [16, арк. 153-154].

Через шість днів в тому ж місці відбулася надзвичайна конференція АБН та Афганського союзу борців за свободу. У виступі на ній дисидент Валентин Мороз закликав: «Ми повинні робити все можливе, щоб мобілізувати світову громадськість в обороні Афганістану, щоб не допустити повторення України, коли герої УПА вели двобій без допомоги Заходу» [8, с. 1]. Схожу позицію зайняв Євген Орловський. У своїй статті він критикував пасивність політиків США: «Нема кризи Афганістану, є криза Заходу без керма і вітрил!». Закликав, щоб військова стратегія НАТО була «вмурованою» в політичну – «звільнення поневолених народів від тиранії» [52, с. 3-4].

12 січня 1980 р. осередок АБН Данії підтримав демонстрацію афганської діаспори в Копенгагені. Українські представники тримали плакати із написами «Вчора Чехословаччина, нині Афганістан, а завтра цілий світ», а також «Стримайте російський червоний імперіалізм – нині Афганістан, а завтра Данія», «Україна – перша жертва російського імперіалізму! Заберіть свої війська з Афганістану й України» [29, с. 3]. Через сім днів в Нью-Йорку відбулася спільна демонстрація Американських прихильників АБН та членів Союзу афганських борців [65, с. 1]. Тоді ж Ярослав Стецько відправив телеграму на «Ісламську конференцію» (26 – 28 січня 1980 р., м. Ісламабад, Пакистан). У ній виразив підтримку афганському народові та пропонував допомогу [16, арк. 309-310].

9 березня 1980 р. газета «Шлях Перемоги» опублікувала військовий квиток № 1265752, який належав загиблому в бою з моджахедами командира радянського танку, українцю Юрію Боровику з с. Завоялово Алтайського краю. Як зазначалося в статті «напевне його батьків депортували з Західної України, а син став гарматним м'ясом для московської експансії» [3, с. 1].

26 квітня того ж року осередок ЗЧ ОУН Данії провів повторну демонстрацію навпроти посольства СРСР із вимогою вивести війська з Афганістану [1, с. 1].

У суботу 19 липня 1980 р. осередок АБН в Лондоні організував українсько-афганську демонстрацію поблизу посольства СРСР [2, с. 1]. Приурочили її до візиту одного із лідерів моджахедів. Українських демонстрантів було понад 100, а афганських – біля 20 [7, с. 1].

Наприкінці грудня 1981 р. поблизу амбасад СРСР в Парижі відбувся мітинг оунівських організацій. Вони скандували гасла «Свободу Афганістану – Свободу Україні!», «Ваша боротьба – це наша боротьба!» [19, арк. 74-75].

Особливо активною підтримка афганського супротиву радянським військам була в діаспорній пресі. Уже в червні 1980 р. ексклюзивне інтерв'ю газеті «Шлях Перемоги» надав один із лідерів моджахедів, який заявив: «Від імені афганських повстанців, представником яких я є, я стовідсотково згідний з ідеєю АБН» [4, с. 6]. Майже щотижня у ній публікувалися статті на зазначену тематику.

У публікації від 10 лютого 1980 р. зазначалася позиція ЗЧ ОУН стосовно війни в Афганістані: «Нам треба всіма силами допомагати афганським повстанцям та посилити роз'яснювальні акції про концепцію АБН в арабському та ісламському світі. Події в Афганістані доказують, що революційна ОУН, і тільки вона, реалістично оцінює міжнародне становище. З Москвою не можна вести переговори, з Москвою треба битися!» [70, с. 3]. Стаття Мартина Сулятича від 2 березня 1980 р. зазначала, що президент США Джеймс Картер готовий допомагати афганським націоналістам. Українці повинні також вимагати «повалення російської імперії та визволення своєї поневоленої нації» [66, с. 5]. 19 липня 1981 р. газета «Шлях Перемоги» повідомляла, що до Афганістану відправили завищену кількість призовників із Західної України, а у Львів щотижнево прибувають цинкові труни із загиблими [54, с. 1]. 16 січня 1983 р. розмістили публікацію присвячену втечі до Пакистану генерал-полковника афганської таємної поліції КАТ Гулан Сідік Міракія [31, с. 1]. У статті від 20 листопада 1983 р. повідомлялося, що з Києва до

Афганістану виїхала делегація чиновників, разом із мистецьким ансамблем «Ятрань» [73, с. 2]. Статті Романа Рахманного від 28 квітня 1985 р. зазначалося: «Українці в системі збройних сил СРСР мусять заздалегідь відмежуватися і від тих цілей, і від військово-геноцидних методів досягнення них...» [57, с. 4]. Публікація від 28 липня 1985 р. закликала: «Підтримуючи вільний Афганістан, пришвидшення волі України!» [26, с. 2]. У зверненні до афганців від 5 жовтня 1986 р. зазначалося: «Славні лицарі – муджагеддіни! На вашу героїчну і самовіддану боротьбу з до зубів озброєним і без милосердя в серці ворогом, який проводить проти вашого волелюбного народу брудну війну, дивиться увесь світ. Та спостерігає, нажаль, досить бездіяльно, незрячими очима, не розуміючи ще до кінця, що це ви проливаєте свою гарячу синівську кров не тільки за свою рідну батьківщину – Афганістан, а і за їх волю і майбутнє їхніх нащадків. Бо шлях у ненажерливого московського імперіалізму був гордий Кавказ, потім наші зелені Карпати, а тепер ваші рідні гори...» [30, с. 1, 6]. Прикладів подібних статей можна навести чимало.

Водночас оунівці активно використовували можливості західних періодичних видань. Передруковуючи з них інформацію про події в Афганістані [34, с. 3; 42, с. 1; 28, с. 2; 50, с. 1; 48, с. 1; 44, с. 3; 10, с. 1; 5, с. 1; 6, с. 4; 13, с. 3; 27, с. 4; 45, с. 3; 41, с. 1; 46, с. 1, 4] та інші.

Більше того, ЗЧ ОУН намагалися під прикриттям західних газет, надсилати до Афганістану своїх кореспондентів. Так, 25 липня 1980 р. в Ісламабад прилетів молодий британський журналіст українського походження Аскольд Крушельницький. З дитинства він входив до складу СУБ та був співредактором «Ukrainian Review». Чорнявий та худорлявий юнак, переодягнувшись в афганський одяг, зумів перейти кордон та налагодити зв'язок з моджахедами [59, с. 2, 6]. Під охороною трьох бійців, він здійснив десятиденний рейд до Желалабаду [55, с. 1]. Був очевидцем нападу афганців на радянський танк, а також записав англійською мовою інтерв'ю у 21-річного провідника моджахедів області Сухрут – Махмута, який керував загоном із 500 бійців [61, с. 1]. Свої матеріали журналіст опублікував 17 серпня 1980 р. в лондонському часописі «The Sunday Telegraph» [49, с. 1].

Окремим напрямком заходів ЗЧ ОУН із допомоги афганським силам опору була організація різноманітних нарад та засідань з метою привернення уваги Заходу до цієї проблеми. Виступаючи у вересні 1981 р. на «Дні державності України» в Торонто (Канада), Ярослава Стецько заявляла, що українці повинні бути готовими надати допомогу

Афганістану [20, арк. 64]. За ініціативи Ярослава Стецька 9 грудня 1982 р. в готелі «Кейо Плаза» м. Токіо (Японія) відбулася 15-та Конференція Світової Антикомуністичної Ліги (World Anti-Communist League, WACL). Участь у ній взяло 302 делегати з 110 країн світу. Одним із головних питань конференції була протидія Радянському союзу в Афганістані. У виступі генерал Джон Сінгльвб заявляв: «Ахілесовою п'ятою цілої радянсько-російської системи є визвольна боротьба і невдоволення народів в радянському таборі. Чи можете Ви уявити собі страх, який охопить кремлівських вождів, коли перед ними стануть десятки повстанських армій як Українська повстанська армія в 1940-х. Чи можете Ви уявити собі страх радянських сил, коли перед ними постане кілька Афганістанів всередині їхніх народів» [64, с. 1].

Мали місце й спільні наради між лідерами АБН та моджахедів. Одна із них відбулася влітку 1984 р. Обговорювали звільнення полонених радянських бійців українського походження, а також перспективи подальшої співпраці [53, с. 2]. Представники АБН наголошували, що «потрібно трактувати советську армію не як монолітну російську збройну силу, але як зліпок вояків тих національностей, об'єднаних насильною русифікаційною формою» [56, с. 4]. Зазначали, що українці складають біля 40% молодшого і середнього офіцерського складу радянської армії [15, арк. 241], а «советська армія не може бути переможена тільки ззовні, війною чи інтервенцією. Вона насамперед мусить бути зсередини переможена революцією, здійсненою її вояками...» [9, с. 63]. Представники ЗЧ ОУН обіцяли надавати всляку допомогу у цьому напрямку [58, с. 3]. Наприкінці зустрічі оунівці передали афганцям технічні засоби та літературу для проведення агітації [53, с. 2].

Наступна зустріч з лідерами моджахедів відбулася в Нью-Йорку у жовтні 1984 р. На них обговорювали методи партизанської боротьби проти радянських військ. Представники ЗЧ ОУН «ділилися бойовим досвідом» та виявили готовність видати відповідну листівку українською та російською мовами до радянських військовослужбовців у Афганістані [21, арк. 84].

У квітні 1987 р. типографія газети «Новий Шлях» (Торонто) видала згадану агітку. У ній радянських військовослужбовців закликали припинити боротьбу з «борцями за волю» та переходити на сторону моджахедів. Запевняли, що допоможуть працевлаштуватися та оселитися у будь-якій західній країні. Невдовзі увесь тираж зазначених листівок переправили до Пакистану [23, арк. 145].

Існували й інші подібні листівки видані ЗЧ ОУН

та АБН. У одній із них від травня 1980 р. зазначалося: «Українські солдати радянської армії в Афганістані! Вас вислали до Афганістану проти Вашої волі вмирати за колоніальні інтереси Москви та кремлівської кліки з Брежнєвом на чолі. Червона Москва поневолила Україну 60 років тому, так як тепер хоче поневолити миролюбний афганський народ вашими руками. Не забувайте, як Москва русифікує і нищить нашу Батьківщину. Пригадайте собі голод, масові вивози в Сибір, концтабори і розстріли українських людей, ваших батьків і рідних. Пригадайте собі боротьбу Української Повстанської Армії за українську самостійну Державу проти двох найбільших тиранів 20 століття – Сталіна і Гітлера. Три мільйони українців у вільному світі і український народ на Батьківщині підтримують афганських борців за волю. Не воюйте проти афганського народу! Розпалюйте ідею національно-визвольної революції в СРСР, тюрми народів! Боріться за Самостійну Соборну Українську Державу! Смерть імперіалістичній Москві! Організація Українських Націоналістів. Прочитай і передай другові!» [38, с. 1].

Кореспондент японської щоденної газети «Асагі Шімбун» повідомляв у вересні 1980 р. з Пешевару про поширення серед радянських вояків в Афганістані згаданої україномовної листівки ЗЧ ОУН. На зворотній сторінці агітки була ілюстрація УПА «як поневолені народи розвалюють московську тюрму народів» [67, с. 1]. Крім того, 14 вересня 1980 р. в «International Herald Tribune» вийшов репортаж Беррі Шляхтера з Ісламабаду (Пакистан) про ситуацію в Афганістані. У згаданій статті зазначалося, що в Кабулі з'явилися листівки АБН російською мовою [37, с. 1].

У іншій листівці АБН від 1982 р. зазначалося: «Українці – вояки советської армії в Афганістані» українською, російською та афгансько-перською (дарі) мовами: «Свобода народам! Свобода людині! Советська армія зайняла Афганістан так як 60 років тому зайняла Україну. Тоді український народ поневолено, українську незалежну Державу знищено, Україну перетворено в колонію Советської Росії, яка експлуатує українські багатства для своїх імперіалістичних цілей. Советська Росія хоче зробити це саме з Афганістаном. Відмовляйтесь воювати проти афганського народу! Афганці мають право на самостійне національне життя! Вимагайте, щоб вас не вживали для боротьби проти афганських борців за свободу! Вимагайте, щоб вас забрали відбувати військову службу в Україні! Боріться за права українського народу і права людини в Україні! Ставайте в обороні України, допомагайте їй визволитися з-під советсько-росій-

ського панування і стати самостійною Державою! Разом з іншими поневоленими народами валить тюрму народів – ССРСР! Хай живе вільна Україна! Хай живе вільний Афганістан! Організація Українських Націоналістів» [69].

У контексті антибільшовицької пропаганди, ЗЧ ОУН намагалися використовувати публічні виступи колишніх радянських вояків українського походження з Афганістану [24, арк. 140-141]. Так, 27 вересня 1981 р. «Шлях Перемоги» розмістив інтерв'ю сержанта, який служив в Кабулі водієм бронетранспортеру. У ній зазначалося, що серед радянських вояків багато «самострілів». Їх карає військовий суд і посилає «штрафниками» в далекі рейди. Солдати в казармах пиячать та курять «план» [72, с. 2].

22 грудня 1981 р. моджахеди з «Ісламської партії» захопили в полон трьох радянських солдат, яких представили кореспонденту «Associated Press» [60, с. 3]. Серед згаданих полонених був 18-річний українець Валерій Діденко з м. Пологи Запорізької обл. Він розповів журналістам, що у червні 1981 р. був відправлений до Афганістану, а вже через два місяці потрапив до полону. Лідер загону моджахедів Зафарудін Хан повідомив, що українець відмовився прийняти іслам та буде страчений. При цьому Діденко змирився зі смертю та не просив помилування. Оунівці співчували співвітчизнику та закликали його рятувати [68, с. 2]. Невдовзі трьом згаданим полоненим надала політичний притулок Швейцарія [11, с. 1].

19 серпня 1984 р. в Нью-Йорку відбулася прес-конференція за участі чотирьох колишніх солдат обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані. Двоє з них були українцями – М. Шаповаленко та Микола Мовчан [63, с. 1]. Останній був призваний з с. Озерянка Житомирського району. Проходив військову підготовку в Ашхабаді [62, с. 4]. По прибутті до Афганістану командував відділом гранатометників. У липні 1983 р. 21-річний Мовчан перейшов на сторону моджахедів. Невдовзі його перевезли до Канади та залучили до зйомок кінофільму про реалії афганської війни [25, арк. 203-204]. Мовчан розповідав про важку долю мобілізованих солдат: «Поведінка супроти них з боку деяких офіцерів настільки жорстока і нелюдська, що багато кінчають самогубством. Інші глибоко вражені злобою офіцерів, при першій же нагоді убивають своїх катів. Санітарне становище в частинах окупаційних військ в Афганістані настільки катастрофічне, що панують шлункові та інші інфекційні хвороби, нерідко зі смертельними закінченнями». Деякі вояки курять гашиш та навіть вживають героїн. Здобувачи

кошти на наркотики, продають афганцям зброю та амуніцію [63, с. 1]. 17 листопада 1985 р. Микола Мовчан виступав на Конференції Всесвітньої антикомуністичної ліги (ВАКЛ) у Даласі (США) [39, с. 1, 6]. 22 жовтня 1986 р. – в парафіяльному залі Українського Католицького Центру Мюнхена [33, с. 2], а в березні 1986 р. – на «Міжнародних слуханнях» в Норвегії [22, арк. 176-177].

15 липня 1986 р. в приміщенні «Дому свободи» в Нью-Йорк виступало п'ятеро колишніх радянських вояків з Афганістану, які просили політичного притулку в США. Незважаючи на те, що вони не були українцями, ЗЧ ОУН закликали їм допомогти. Свою позицію вони аргументували ретроспективною до національних підрозділів УПА, які боролися з більшовиками [12, с. 1].

У листопаді 1988 р. подібну прес-конференцію, за ініціативи Світового конгресу вільних українців, було організовано в Торонто. На ній виступав колишній радянський солдат 20-річний Тарас Дерев'яний з Львівщини. Він розповів про обставини дезертирства у липні 1987 р. та дякував за надання політичного притулку в США [25, арк. 203-204].

Більшість колишніх радянських вояків, які після афганського полону опинилися в країнах Заходу, не бажали повертатися на батьківщину. Так, 15 липня 1988 р. в Нью-Йорку відбулася прес-конференція за участі: Миколи Мовчана, Тараса Дерев'яного, Ігоря Ковальчука та Володимира Ромчука. Усі вони заявили, що не хочуть повертатися до Радянського союзу, а оголошену стосовно них амністію назвали «показухою» [32, с. 3]. Хоча траплялися й винятки. Газета «Шлях Перемоги» повідомляла, що 11 листопада 1984 р. несподівано «виїхали» додому колишні радянські солдати Олег Хлань та Ігор Риков, які отримали політичний притулок у Великобританії. Оунівці припустили, що до цього причетні співробітники КДБ, які застосували шантаж родинною або психотропні засоби [47, с. 1].

Стосовно виводу радянських військ з Афганістану, реакція ЗЧ ОУН була неоднозначною. З однієї сторони вони вітали «мирні ініціативи» Михайла Горбачова [51, с. 2], а з іншої – сприйняли їх як сигнал слабкості «московської імперії» [71, с. 1, 5; 36, с. 3]. Оцінюючи наслідки афганської війни, оунівці слушно зауважили, що вирішальну роль відіграла допомога США. Один із колишніх вояків УПА зазначав: «Якби ми були мали такі стінгери, то ми були те саме показали москалям. Дух до боротьби і завзяття був в нас такий самий, як і у афганців, але ми не мали такої зброї. Ми боролися тільки тією зброєю, яку здобули у ворогів...»

[43, с. 3-4]. Після військової поразки Радянського союзу, ЗЧ ОУН сподівалися на неминучі суспільні збурення. Чільну роль у них вони відводили ветеранам афганської війни, яких владі уже не вдасться приборкати [35, с. 4].

Отже, війна 1979 – 1989 рр. в Афганістані була для ЗЧ ОУН важливим майданчиком інформаційного протистояння Радянському союзу. Незважаючи на гучні заяви всебічної допомоги мод-

жахедам, її діяльність обмежувалася виключно пропагандистськими заходами, які відбувалися у контексті міжнародної роботи АБН. З метою повернення уваги мережа ЗЧ ОУН організувала мітинги, наради та конференції. Залучала до них колишніх радянських солдат українського походження. Зуміла налагодити випуск відповідних листівок, а також активно освітлювала згадану проблему в своїй газеті «Шлях Перемоги».

Джерела та література

1. Антимосковські демонстрації // Шлях Перемоги. – 1980. – 8 червня. – С. 1.
2. Афганістан – 16-та республіка ССРСР // Шлях Перемоги. – 1980. – 17 серпня. – С. 1.
3. Афганістан бореться з москалями // Шлях Перемоги. – 1980. – 9 березня. – С. 1.
4. Афганістан воює за ідеї АБН. Ексклюзивне інтерв'ю лідера афганських повстанців // Шлях Перемоги. – 1980. – 22 червня. – С. 1, 6.
5. Афганістан нині – й Україна 33 р. // Шлях Перемоги. – 1984. – 29 січня. – С. 1.
6. Афганістан – очима американської журналістки // Шлях Перемоги. – 1985. – 8 грудня. – С. 4.
7. Афгансько-українська демонстрація // Шлях Перемоги. – 1980. – 3 серпня. – С. 2.
8. Афганці й АБН. В. Мороз поширює «Визвольні ідеї АБН» // Шлях Перемоги. – 1980. – 3 лютого. – С. 1.
9. Баган О. Ідея і чин Ярослава Стецька. Публіцистичний нарис / О. Баган. – К.: Науково-ідеологічний центр імені Дмитра Донцова, 2008. – 164 с.
10. Боротьба Москви з Афганістаном // Шлях Перемоги. – 1981. – 31 травня. – С. 1.
11. Великі втрати в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1982. – 13 червня. – С. 1.
12. Все більше перехідців із советської армії до муджагедінів // Шлях Перемоги. – 1986. – 9 листопада. – С. 1.
13. Вудка Ю. Афганська карта / Ю. Вудка // Шлях Перемоги. – 1980. – 9 листопада. – С. 3.
14. Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ), ф. 13, спр. 372, т. 15, 608 арк.
15. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1054, 335 арк.
16. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1079, 376 арк.
17. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1080, 298 арк.
18. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1081, 412 арк.
19. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1093, 280 арк.
20. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1096, 309 арк.
21. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1107, 167 арк.
22. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1112, 260 арк.
23. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1116, 336 арк.
24. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1117, 262 арк.
25. ГДА СБУ, ф. 16, спр. 1120, 282 арк.
26. Героїчний Афганістан // Шлях Перемоги. – 1985. – 28 липня. – С. 2.
27. Григоров Т. Це советська війна / Т. Григоров // Шлях Перемоги. – 1981. – 23 серпня. – С. 4.
28. Дубенко І. Афганістан нагадує Туркестан / І. Дубенко // Шлях Перемоги. – 1980. – 15 червня. – С. 2.
29. Засудження московських агресорів. Українці в одному фронті з мохаммеданами – проти російського імперіалізму // Шлях Перемоги. – 1980. – 3 лютого. – С. 3.
30. Звернення українця до брата афганця // Шлях Перемоги. – 1986. – 5 жовтня. – С. 1, 6.
31. Іванович О. Афганістан – советська республіка / О. Іванович // Шлях Перемоги. – 1983. – 16 січня. – С. 1.
32. Колишні полонені в Афганістані не хочуть повертатися до ССРСР // Шлях Перемоги. – 1988. – 28 серпня. – С. 3.
33. Костюк С. Доповідь очевидця з Афганістану / С. Костюк // Шлях Перемоги. – 1986. – 9 листопада. – С. 2.
34. Кривава п'ятниця в Кабулі // Шлях Перемоги. – 1980. – 6 квітня. – С. 3.
35. Кульчицький-Гут В. Про «гласність», упістів і «афганців» / В. Кульчицький-Гут // Шлях Перемоги. – 1988. – 24 січня. – С. 4.
36. Кульчицький-Гут В. Чому Горбачов вибирається з Афганістану? / В. Кульчицький-Гут // Шлях Перемоги. – 1988. – 12 червня. – С. 3.
37. Летючки АБН у Кабулі // Шлях Перемоги. – 1980. – 28 вересня. – С. 1.
38. Листівки ОУН в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1980. – 25 травня. – С. 1.
39. Мовчан М. За свободу Афганістану / М. Мовчан // Шлях Перемоги. – 1985. – 17 листопада. – С. 1, 6.
40. Москва напала на Афганістан // Шлях Перемоги. – 1980. – 20 січня. – С. 1.
41. Московські агресори в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1980. – 27 січня. – С. 1.
42. Московський геноцид в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1980. – 4 травня. – С. 1, 6.

43. Мостинський С. Програ в Афганістані – Розвіяла міт про «непобедімость» советської армії / С. Мостинський // Шлях Перемоги. – 1989. – 23 квітня. – С. 3-4.
44. Національна трагедія Афганістану // Шлях Перемоги. – 1980. – 10 серпня. – С. 3.
45. Небесняк Є. Афганістан для СССР – пастка / Є. Небесняк // Шлях Перемоги. – 1981. – 15 листопада. – С. 3-4.
46. Немилів В. Афганці переживають пекло на землі / В. Немилів // Шлях Перемоги. – 1983. – 17 квітня. – С. 1, 4.
47. Немилів В. «Добровільно» вернулися домі? / В. Немилів // Шлях Перемоги. – 1984. – 25 листопада. – С. 1.
48. Нечуване дикунство в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1980. – 27 липня. – С. 1.
49. Нічний напад у Джалалабаді. Розповідь очевидця про афганську протимосковську боротьбу // Шлях Перемоги. – 1980. – 7 вересня. – С. 1.
50. Новини з Афганістану // Шлях Перемоги. – 1980. – 29 червня. – С. 1.
51. Олеский М. Вісім років злочинного наїзду на Афганістан / М. Олеский // Шлях Перемоги. – 1988. – 24 січня. – С. 2.
52. Орловський Є. Не криза Афганістану, а Заходу / Є. Орловський // Шлях Перемоги. – 1980. – 27 квітня. – С. 3, 4, 6.
53. ОУН і муджагедіні // Шлях Перемоги. – 1984. – 4 жовтня. – С. 2.
54. Переквартиривують вояків в Україну // Шлях Перемоги. – 1981. – 19 липня. – С. 1.
55. Післанець до Афганістану // Шлях Перемоги. – 1980. – 31 серпня. – С. 1.
56. Рахманний Р. Взаєморозуміння загрожених Москвою народів / Р. Рахманний // Шлях Перемоги. – 1985. – 6 жовтня. – С. 4.
57. Рахманний Р. Україна і Афганістан / Р. Рахманний // Шлях Перемоги. – 1985. – 28 квітня. – С. 4.
58. Рахманний Р. Український внесок у перемогу афганців / Р. Рахманний // Шлях Перемоги. – 1988. – 7 серпня. – С. 3.
59. Рейд молодого націоналіста // Шлях Перемоги. – 1980. – 5 жовтня. – С. 2.
60. Рихтицький Л. Два роки окупації Афганістану / Л. Рихтицький // Шлях Перемоги. – 1982. – 24 січня. – С. 3.
61. Розмова з інженером Магмудом. З розповідей очевидця протимосковської боротьби в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1980. – 14 вересня. – С. 1.
62. Розповідає советський сержант // Шлях Перемоги. – 1984. – 21 жовтня. – С. 3-4.
63. Розповідь советських полонених // Шлях Перемоги. – 1984. – 19 серпня. – С. 1.
64. Скріплення світового протибольшевицького фронту // Шлях Перемоги. – 1983. – 23 січня. – С. 1.
65. Спільна антимосковська демонстрація. Великий розголос нью-йоркської демонстрації АБН-ПАБНА та борців за свободу Афганістану // Шлях Перемоги. – 1980. – 10 лютого. – С. 1.
66. Сулятич М. Довкола подій в Афганістані. Дозріває підйом українського революційного націоналізму / М. Сулятич // Шлях Перемоги. – 1980. – 2 березня. – С. 5.
67. Українська листівка в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1980. – 21 вересня. – С. 1.
68. Український полонений в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1982. – 31 січня. – С. 2.
69. Українці – вояки советської армії в Афганістані [Електронний ресурс] Diasporiana.org.ua [сайт]. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/ideologiya/13548-ukrayintsi-voyaki-sovyetskoyi-armiyi-v-afganistani/> (дата звернення – 16.05.2016). – назва з екрана.
70. Харченко С. Навколо афганських подій / С. Харченко // Шлях Перемоги. – 1980. – 10 лютого. – С. 3.
71. Юрченко С. Москва прогнала війну / С. Юрченко // Шлях Перемоги. – 1988. – 8 травня. – С. 1, 5.
72. Як воюють «доблесні» в Афганістані // Шлях Перемоги. – 1981. – 27 вересня. – С. 2.
73. «Ятрань» вислано до Афганістану // Шлях Перемоги. – 1983. – 20 листопада. – С. 2.